

PENSIONARIÎ ÎN PERIOADA 1990-1995

CORNELIU PRISĂCARU

Realizarea unor îmbunătățiri cu caracter fie reparatoriu, fie de echitate precum și nevoia de a face față solicitărilor rapide impuse de trecerea către economia de piață au determinat unele măsuri legislative și organizatorice cât și acțiuni repetate de majorare și indexare a pensiilor.

Din această cauză, ne-am propus să supunem unei succinte analize evoluția numărului de pensionari și a beneficiarilor de ajutor social, nivelul pensiei medii și a ajutorului social mediu, precum și, ceea ce este mai important, puterea de cumpărare a pensiei, ținând seama de creșterea exorbitantă a prețurilor mărfurilor și a tarifelor serviciilor, care a avut loc în această perioadă.

În perioada 1990-1995 s-a înregistrat o tendință de scădere continuă a populației României fapt datorat influenței a doi factori și anume: sporul natural negativ ca urmare a scăderii natalității și menținerii aproximativ la același nivel a mortalității generale și a sporului negativ al migrației externe, numărul emigranților depășind cu mult numărul imigranților.

Tabela 1

Nivelul și dinamica populației României în perioada 1990-1995

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Numărul populației la 1 iulie - mii persoane -	23207	23185	22789	22755	22731	22681
Dinamica - în % - anul 1990 = 100	100,0	99,9	98,2	98,1	97,9	97,7

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

Așadar, în anul 1995 față de anul 1990, populația României a scăzut cu 2,3% ceea ce în date absolute înseamnă cu peste jumătate de milion de persoane mai puțin (-526 mii).

În ultimii 10-15 ani în România a avut loc un proces continuu și ireversibil de îmbătrânire demografică a populației.

Acest proces, specific de altfel țărilor dezvoltate din punct de vedere economic, se produce ca urmare a scăderii continue a populației de vârstă tânără datorată diminuării ratei natalității și creșterii duratei medii a vieții și în consecință sporirii ponderii populației vârstnice, de obicei proporția populației adulte rămâne neschimbată, oscilând, după cum este cazul țării noastre, în jurul valorii de 60%.

Tabelul 2

Nivelul și dinamica populației vârstnice în perioada 1990-1995

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Numărul femeilor în vârstă de peste 55 ani - mii persoane -	2613	2651	2679	2739	2778	2815
Numărul bărbaților în vârstă de peste 60 ani - mii persoane. -	1454	1489	1500	1543	1571	1593
Total	4067	4140	4179	4282	4349	4408
Dinamica în % - anul 1990 = 100	100,0	101,8	102,8	105,3	106,9	108,4

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

În anul 1995 comparativ cu anul 1990 numărul persoanelor vârstnice a sporit cu 341 mii, adică 8,4%.

La calculul populației vârstnice s-au avut în vedere persoanele care au depășit vârsta minimă de pensionare adică populația feminină în vârstă de peste 55 ani și populația masculină de peste 60 de ani.

Tabelul 3

Populația totală și populația vârstnică în perioada 1990-1995

- mii persoane -

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Numărul populației la 1 iulie	23207	23185	22789	22755	22731	23681
Numărul populației vârstnice	4067	4140	4179	4282	4349	4408
Ponderea populației vârstnice în populația totală - în %	17,5	17,9	18,3	18,8	19,1	19,4

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

Dacă în anul 1990 ponderea populației vârstnice în populația totală a fost de 17,5% în decurs de cinci ani aceasta a ajuns la 19,4% cu tendință de creștere în viitor dacă nu se vor lua măsuri pentru redresarea numărului populației, în special, pe seama sporirii accentuate a natalității.

În lucrările ONU și ale unor specialiști din țări dezvoltate din punct de vedere economic și ținând seama de creșterea duratei medii de viață, populație vârstnică se consideră cei de 65 ani și peste.

Se apreciază că o populație în cadrul căreia efectivul grupei de 60 ani și peste deține o pondere de 7% din totalul populației, din punct de vedere demografic, se consideră o populație tânără; între 7-12% populația respectivă se află în plin proces de îmbătrânire demografică iar când acest procent depășește 12% populația este considerată îmbătrânită demografic.

În anul 1995 raportul dintre populația de 60 ani și peste și populația la 1 iulie în România era de 17,5%.

1. Pensionarii și beneficiarii de ajutor social

Necesitatea realizării unor îmbunătățiri în cadrul sistemului de acordare a pensiilor, fie cu caracter reparatoriu, fie de echitate pe de o parte, precum și nevoia de a face față schimbărilor majore intervenite în procesul de trecere la economia de piață pe de altă parte au impus luarea unor măsuri printre care menționăm: pensionarea înainte de împlinirea vârstei standard de pensionare, pe timp limitat, a unui număr de salariați în scopul creării de noi locuri de muncă și atragerii în producție a populației active neocupate, acordarea de pensie răniților și urmașilor eroilor martiri din revoluția din decembrie 1989, în conformitate cu prevederile Legii nr. 42/1990 etc.; la acestea se adaugă persoanele salariate care au împlinit vârsta standard de pensionare, respectiv 57 ani pentru femei și 62 ani pentru bărbați.

Tabelul 4

Numărul și dinamica pensionarilor și beneficiarilor de ajutor social în anii 1990-1995

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
1. Pensionari de asigurări sociale - mii persoane	2570	3018	3201	3253	3439	3597
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	117,4	124,6	126,6	133,8	140,0
2. Pensionari de asigurări sociale agricultori - mii persoane	1007	1016	999	1139	1478	1587
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	100,9	99,2	113,1	146,8	157,6
3. Beneficiari de ajutor social - mii persoane	35	31	27	22	20	17
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	88,6	77,1	62,9	57,1	48,6
4. Pensionari IOVR - mii persoane	67	66	65	62	58	54
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	98,5	97,0	92,5	86,6	80,6
Total pensionari și beneficiari de ajutor social	3679	4131	4292	4476	4995	5255
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	112,3	116,7	121,7	135,8	142,8

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

Numărul mediu al pensionarilor și beneficiarilor de ajutor social a fost în anul 1990 de 3,7 milioane iar în anul 1995 de 5,3 milioane adică a crescut cu 1,6 milioane persoane (42,8%). Această creștere este marcată de două momente și anume: anul **1991**, când numărul pensionarilor de asigurări sociale a sporit față de anul precedent cu 448 mii persoane, ca urmare a aplicării Decretului Lege privind pensionarea înainte de împlinirii vârstei standard de pensionare și anul **1994** când numărul pensionarilor de asigurări sociale agricultori a crescut față de anul precedent cu 339 mii persoane datorită aplicării prevederilor Legii nr. 80/1992 când

pensiile și alte drepturi de asigurări sociale ale agricultorilor au fost reconceptuate ca sistem în responsabilitatea Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

În profil județean¹ acest raport ia valori cuprinse între 16,8 pensionari ce revin în medie la 100 locuitori în județul Constanța și 32,3 pensionari la 100 locuitori în județul Teleorman. Cel mai mare număr de pensionari de asigurări sociale și beneficiari de ajutor social era în județele: Dolj, Cluj, Prahova etc. județe care, în general, dețineau o bază materială industrială importantă; iar mai mic în județele: Bistrița Năsăud, Tulcea și Covasna - județe mai puțin dezvoltate din punct de vedere industrial. În Municipiul București erau 518,9 mii pensionari de asigurări sociale și beneficiari de ajutor social adică 22,2% din populația totală a municipiului.

1.1 Pensionari de asigurări sociale de stat

Numărul pensionarilor de asigurări sociale de stat a sporit, an de an, de la 2,6 milioane persoane în anul 1990 la 3,6 milioane persoane în 1995, adică o creștere de peste un milion de pensionari în decurs de cinci ani.

Cea mai mare creștere a numărului de pensionari de asigurări sociale a fost în anul 1991 (+448 mii persoane), ca urmare a aplicării Decretului Lege din 1 martie 1990, privind pensionarea înainte de împlinirea vârstei de pensionare, pe timp limitat, a unui număr de salariați. În ceilalți ani, creșterea anuală a numărului de pensionari față de anul precedent a cuprins între 52 mii persoane în anul 1993 și 186 mii persoane în anul 1994.

În profil teritorial, numărul pensionarilor de asigurări sociale de stat (exclusiv pensionarii Ministerului Apărării Naționale, Ministerului de Interne și Serviciului Român de Informații) pe județe variază în limite destul de mari. Astfel, în anul 1995, cel mai mare număr de pensionari de asigurări sociale de stat se găsea în județele: Prahova (163,7 mii persoane), Cluj (128,0 mii), Timiș (113,8 mii) etc.; iar cel mai mic număr în județele: Bistrița-Năsăud (35,0 mii), Tulcea (33,2 mii) și Covasna (32,2 mii). În municipiul București erau 494,4 mii pensionari de asigurări sociale de stat ceea ce reprezintă 21,2% din numărul total al populației municipiului.

1.1.1 Pensionari pentru munca depusă și limită de vârstă. Potrivit legislației în vigoare salariații care au o vechime în muncă de minimum 30 ani bărbați și 25 ani femeile au dreptul la pensie pentru munca depusă și limită de vârstă, la împlinirea vârstei de 62 ani bărbații și 57 ani femeile.

Numărul pensionarilor pentru munca depusă și limită de vârstă a sporit de la 1859 mii persoane în anul 1990 la 2566 mii persoane în anul 1995, ceea ce reprezintă un spor de 707 mii persoane (+38,0%).

¹ Exclusiv pensionarii din Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Interne, Serviciul Român de Informații.

În decursul perioadei analizate (1990-1995) cea mai mare creștere a numărului de pensionari a fost în anul 1991 (+420 mii persoane față de anul precedent), ca urmare a aplicării Decretului-Lege privind pensionarea cu reducere de vârstă a unor salariați cu începere de la 1 martie 1990 și s-a aplicat pe o perioadă de 6 luni.

Tabelul 5

Numărul și dinamica pensionarilor pentru munca depusă și limita de vârstă în anii 1990-1995

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Total pensionari pentru munca depusă și limita de vârstă - mii persoane -	1859	2279	2376	2365	2480	2566
Deferențe (+) față de anul precedent - mii persoane -	+262	+420	+97	-11	+115	+86
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	122,6	127,8	127,2	133,4	138,0
a.1. cu vechime integrală în muncă - mii persoane	1160	1521	1583	1599	1674	1748
a.2. fără vechime integrală în muncă - mii persoane	699	758	793	766	806	818

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

1.1.2. Pensionari prin pierderea capacității de muncă. Persoanele care datorită accidentelor de muncă, unor boli profesionale sau tuberculozei și-au pierdut total sau parțial capacitatea de muncă primesc pensie, indiferent de vechimea în muncă, pe timpul cât durează incapacitatea. Se asimilează cu accidentul de muncă și cel survenit în timpul deplasării la și de la locul de muncă în perioada și pe traseul normal necesar deplasării.

În anul 1990 numărul pensionarilor prin pierderea capacității de muncă a fost de 208 mii persoane, numărul acestora ajungând în anul 1995 la 433 mii persoane. Din numărul total al pensionarilor prin pierderea capacității de muncă peste 80% o reprezentau cei încadrați în gradul II de invaliditate.

Tabelul 6

Numărul și dinamica pensionarilor prin pierderea capacității de muncă

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Pensionari prin pierderea capacității de muncă, încadrați în gradul I de invaliditate - mii persoane	15	15	17	18	20	21
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	100,0	113,3	120,0	133,3	140,0
Pensionari prin pierderea capacității de muncă, încadrați în gradul II de invaliditate - mii persoane	190	192	217	250	303	349
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	101,1	114,2	131,6	159,5	183,7
Pensionari prin pierderea capacității de muncă, încadrați în gradul III de invaliditate - mii persoane	3	15	29	39	51	63
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	500,0	966,7	13 ori	17 ori	21 ori

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

1.1.3. Pensionari de urmaș. În condițiile prevăzute de legea privind pensiile de asigurări sociale și asistență socială pensia de urmaș se acordă copiilor și soției dacă persoana decedată era salariat sau pensionar de asigurări sociale.

Tabelul 7

Numărul și dinamica pensionarilor de urmaș

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Pensionari de urmaș - mii persoane	503	517	562	581	585	598
Diferențe (+) față de anul precedent - mii persoane	+8	+14	+45	+19	+4	+13
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	102,8	111,7	115,5	116,3	118,9

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

Numărul pensionarilor de urmaș variază în limite cuprinse între 4 mii persoane în anul 1994 și 45 mii persoane în anul 1992.

1.2. Pensionari de asigurări sociale - agricultori

Cerințele noii economii de piață au condus la reorganizarea întregului sistem de asigurări sociale pentru agricultori, iar în condițiile dispariției după 1990 a principalilor contribuabili la acest sistem (fostele cooperative agricole de producție), sistemul a fost reconsiderat și inclus, începând cu anul 1992, în sistemul asigurărilor sociale.

Tabelul 8

Numărul și dinamica pensionarilor de asigurări sociale - agricultori

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Pensionari de asigurări sociale - agricultori - mii persoane	1007	1016	999	1139	1478	1587
Diferențe (+) față de anul precedent - mii persoane	0	+9	-17	+140	+339	+109
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	100,9	99,2	113,1	146,8	157,6

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

Creșterea mai importantă a numărului pensionarilor de asigurări sociale agricultori a fost în anul 1994, când trecerea la sistemul unic de asigurări sociale a avut un efect benefic asupra numărului de pensionari.

Repartiția teritorială a numărului pensionarilor de asigurări sociale - agricultori variază în limite destul de largi. Cel mai mare număr de pensionari de asigurări sociale - agricultori era în județele: Botoșani, Buzău, Dolj, Iași, Olt și Teleorman, iar cel mai mic în județele: Brașov, Caraș-Severin, Covasna, Sibiu și Tulcea. În municipiul București, de fapt în sectorul agricol Ilfov, erau 20.075 pensionari agricultori.

1.3. Beneficiari de ajutor social

Beneficiarii de ajutor social sunt persoane care nu au drept la pensie și nici mijloace proprii de existență, provenite din alte surse, ori susținători legali cu posibilități de a întreține, și care în anumite condiții determinate de lege beneficiază de ajutor social.

Tabela 9

Numărul și dinamica beneficiarilor de ajutor social

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Beneficiari de ajutor social - mii persoane	35	31	27	22	20	17
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	88,6	77,1	62,9	57,1	48,6

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

Din luna iunie 1995, potrivit Legii nr.67/1995 privind ajutorul social, se instituie, ca formă de protecție socială, ajutorul social de care beneficiază familiile, precum și persoanele singure, fără venit sau cu venituri mici.

1.4. Pensionari invalizi, orfani și văduve de război (IOVR)

Pensia pentru invalizi, orfani și văduve de război se stabilește conform prevederilor legale pentru invalizii și accidentații de război, urmașii celor morți sau dispăruți în război precum și urmașii foștilor pensionari invalizi și accidentați de război.

În momentul de față numărul pensionarilor IOVR este în continuă scădere de la 67 mii în anul 1990 la 54 mii în 1995.

Tabela 10

Numărul și dinamica pensionarilor IOVR

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Numărul pensionarilor IOVR - mii persoane	67	66	65	62	58	54
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	98,5	97,0	92,5	86,6	80,6
- Pensionari IOVR de invaliditate - mii persoane	16	17	19	19	17	16
- Dinamica - în % anul 1990=100	100,0	106,3	118,8	118,8	106,3	100,0
- Pensionari IOVR de urmaș - mii persoane	51	49	46	43	41	38
- Dinamica - în % anul 1990=100	100,0	96,1	90,2	84,3	80,4	74,5

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

În perioada 1990-1995 numărul pensionarilor IOVR a scăzut cu 13 mii persoane datorită decesului acestor persoane ținând seama de trecerea unei jumătăți de veac de la sfârșitul ultimei conflagrații mondiale iar numărul celor rămași pensionari IOVR după primul război mondial (1916-1918) este extrem de redus.

2. Pensia medie

Pensia medie lunară reprezintă suma plătită ca medie lunar unui pensionar și se calculează prin raportarea sumelor plătite pensionarilor în cursul unei perioade, la numărul mediu al pensionarilor înmulțit cu numărul lunilor din perioada respectivă.

2.1. Pensia medie pentru pensionari de asigurări sociale de stat.

Pensia medie pentru pensionarii de asigurări sociale de stat (fără agricultori) a sporit de 55 ori față de anul 1990.

Tabelul 11

Nivelul și dinamica pensiei medii lunare a pensionarilor de asigurări sociale de stat
(fără agricultori)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Pensia medie - lei lunar	1602	3357	8759	27079	61390	88108
Diferențe (+) față de anul precedent - lei lunar		+1755	+5402	+18320	+34291	+26738
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	209,6	546,8	16,9 ori	38,3 ori	55,0 ori

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

În profil județean pensia medie lunară a pensionarilor de asigurări sociale de stat era, în anul 1995, cuprinsă între 78058 lei în județul Giurgiu și 92631 lei în județul Brașov. În municipiul București pensia medie lunară a pensionarilor de asigurări sociale de stat a fost, în anul 1995, de 94.409 lei.

Raportul dintre pensia medie lunară a pensionarilor de asigurări sociale de stat (fără agricultori) și salariul mediu nominal net a prezentat următoarea evoluție:

Tabelul 12
- în procente -

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Raportul pensie/salariu mediu nominal net	47,4	45,0	43,5	45,3	43,2	40,9

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

Dacă în anul 1990 raportul dintre pensia medie lunară a pensionarilor de asigurări sociale de stat și salariul mediu nominal net (salariul mediu nominal brut minus impozitul mediu pe salariu) era de 47,4% în anul 1995 acest raport a fost de 40,9% această scădere dovedind odată în plus reducerea drastică a nivelului de trai al acestor categorii de populație care numără aproximativ 3,6 milioane persoane.

2.1.1. Pensia medie pentru pensionari de asigurări sociale de stat, cu vechime integrală în muncă. Pensia medie a pensionarilor de asigurări sociale de stat cu vechime integrală în muncă (fără agricultori), care reprezintă 38,8% din

numărul total al pensionarilor de asigurări sociale de stat, a sporit în anul 1995 comparativ cu anul 1990 cu 51,7 ori.

Tabelul 13

Nivelul și dinamica pensiei medii lunare a pensionarilor de asigurări sociale cu vechime integrală în muncă

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Pensia medie - lunar	2160	3980	10812	33636	77960	111714
Dinamica - în % anul 1990=100	100,0	184,3	500,6	15,6 ori	36,1 ori	51,7 ori

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

Dacă se face raportul între pensia medie pentru pensionarii de asigurări sociale de stat cu vechime integrală în muncă și salariul mediu nominal net situația este următoarea:

Tabelul 14

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
1. Salariul mediu nominal net - lei lunar	3381	7460	20140	59917	141951	215625
2. Pensia medie pentru munca depusă și limită de vârstă, cu vechime integrală în muncă - lei lunar	2160	3980	10812	33636	77960	111714
3. Raport rând 2 în procente rând 1	63,9	53,4	53,7	56,1	54,9	51,8

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

2.1.2. Pensia medie pentru pensionarii de asigurări sociale de stat fără vechime integrală în muncă. În perioada 1990-1995 pensia medie pentru pensionarii de asigurări sociale pentru munca depusă și limită de vârstă fără vechime integrală în muncă a sporit de la 1.256 lei lunar la 71337 lei lunar adică de 56,8 ori.

Tabelul 15

Nivelul și dinamica pensiei medii lunare a pensionarilor de asigurări sociale fără vechime integrală în muncă

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Pensia medie - lei lunar	1256	2901	7238	22988	50228	71337
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	231,0	576,3	18,3 ori	40,0 ori	56,8 ori

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

Raportul dintre pensia medie lunară a pensionarilor de asigurări sociale fără vechime integrală în muncă și salariul mediu net era cuprins între 37,1% în anul 1990 și 33,1% în anul 1995.

2.2. Pensia medie pentru pierderea capacității de muncă

Pensia pentru pierderea capacității de muncă se determină în raport cu gradul de reducere a capacității de muncă astfel:

Tabehlul 16

Nivelul și dinamica pensiei pentru pierderea
capacității de muncă

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Pensia de gradul I - lei lunar	1821	3748	9625	30330	64839	91912
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	205,8	528,6	16,6 ori	35,6 ori	50,5 ori
Pensia de gradul II- lei lunar	1396	2933	7599	23946	51883	73482
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	210,1	544,3	17,2 ori	37,2 ori	52,6 ori
Pensia de gradul III - lei lunar	958	2512	5731	17590	37693	53191
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	262,2	598,2	18,4 ori	39,3 ori	55,5 ori

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

Comparativ cu salariul mediu net pensia pentru pierderea capacității de muncă a celor încadrați la gradul I de invaliditate reprezintă 42,6%, iar pensia celor încadrați în gradul II de invaliditate reprezintă 34,1%, adică puțin peste o treime din salariu, iar pensia medie de invaliditate pentru gradul III reprezintă 24,7% din salariul mediu al anului 1995.

2.3. Pensia de urmaș

Pensia de urmaș se acordă copiilor și soției, dacă persoana decedată era salariat, pensionar sau îndeplinea condiții pentru obținerea unei pensii.

Tabehlul 17

Nivelul și dinamica pensiei de urmaș

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Pensia de urmaș - lei lunar	868	2362	5700	16315	36086	54122
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	272,1	656,7	18,8 ori	41,6 ori	62,4 ori

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

Conform legislației în vigoare pensia de urmaș se stabilește în procente din pensia titularului, astfel: 50% pentru un singur urmaș, 75% pentru doi urmași și 100% pentru trei și mai mulți urmași. Fac excepție de la această prevedere urmașii lucrătorilor din CFR care beneficiază de un procent de 100% din pensia titularului, indiferent de numărul urmașilor.

În prezent pensia de urmaș reprezintă 25,1% din salariul minim pe economie și în această situație se găsesc 598,9 mii pensionari adică mai mult de jumătate de milion de persoane.

2.4. Pensia medie a pensionarilor de asigurări sociale - agricultori

Pensia pentru munca depusă și limită de vârstă se acordă agricultorilor pe tot timpul vieții astfel:

Tabelul 18

Nivelul și dinamica pensiei medii a pensionarilor de asigurări sociale agricultori

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Pensia medie - lei lunar	488	543	910	3874	12254	16460
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	111,3	186,5	793,9	25,1 ori	33,7 ori

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

Nivelul pensiei medii a pensionarilor de asigurări sociale-agricultori a cunoscut, în special după anul 1992 când s-a trecut la sistemul asigurărilor sociale de stat, o ascensiune destul de pronunțată. În anul 1995 nivelul pensiei medii a pensionarilor de asigurări sociale-agricultori comparativ cu anul 1990 a sporit de 33,7 ori.

O bună parte din produsele agroalimentare care formează baza consumului alimentar se realizează, în general, din producția proprie adică prin autoconsum ceea ce într-o anumită măsură ușurează viața acestei categorii de populație.

2.5. Ajutorul social

Ajutoarele sociale reprezintă o categorie de prestații aparte acordate în baza vechii legislații (Legea nr.27/1966) persoanelor care, neavând 10 ani vechime în muncă (dar având cel puțin 5 ani lucrați), nu puteau beneficia de pensie.

Tabelul 19

Nivelul și dinamica ajutorului social

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Ajutor social - lei lunar	715	1598	4649	13403	30206	42984
Dinamica - în % anul 1990 = 100	100,0	223,5	650,2	18,7 ori	42,2 ori	60,1 ori

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

Începând din luna iunie 1995 se aplică Legea nr. 67/1995 privind ajutorul social care se instituie ca forma de protecție socială și se acordă familiilor și persoanelor singure fără venit sau cu venituri mici.

2.6. Pensia medie a invalizilor, orfanilor și văduvelor de război (IOVR)

Invalizii de război, urmașii celor morți sau dispăruți în război primesc pensie în baza Decretului nr. 245/1977 cu modificările ulterioare.

Pensia pentru invalizii și accidentații de război care provin dintre persoanele încadrate în muncă se stabilește potrivit legislației pentru pensie prin pierderea capacității de muncă din cauză de accident de muncă sau boală profesională (Legea nr.3/1977 cu modificările ulterioare) iar pentru cele care nu erau încadrate în muncă

înainte de a deveni invalizi li se acordă o pensie în cuantum fix diferențiată pe patru grade de invaliditate - mari mutilați, gradul I, II și III de invaliditate și în funcție de mediul urban sau rural în care domiciliază beneficiarul.

Pensionarii încadrați în gradul I de invaliditate și marii mutilați primesc, pe lângă pensie, o sumă fixă pentru îngrijire.

Tabelul 20

Nivelul și dinamica pensiei medii a invalizilor, orfanilor și văduvelor de război

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Pensia IOVR de invaliditate - lei lunar	1011	2459	6190	18740	41720	59034
Dinamica în % anul 1990=100	100,0	243,2	612,3	18,5 ori	41,3 ori	58,4 ori
Pensia medie de urmaș - lei lunar	638	2052	5367	15559	34343	50325
Dinamica - în % Anul 1990 = 100	100,0	321,6	841,2	24,4 ori	53,8 ori	78,9 ori

Sursa: Anuarul Statistic al României, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995

3. Puterea de cumpărare a pensiei

Puterea de cumpărare a pensiei se caracterizează în mod sintetic cu ajutorul indicatorului statistic privind pensia reală.

Prin definiție pensia reală înseamnă cantitatea de bunuri care poate fi cumpărată și serviciile utilizate de un pensionar cu ajutorul pensiei primite într-o perioadă de timp (de obicei un an), pe care o numim perioadă curentă, comparativ cu o altă perioadă pe care o denumim perioadă de bază sau de comparație, ținând seama de evoluția în această perioadă a prețurilor mărfurilor și a tarifelor serviciilor.

Deci pentru calculul pensiei reale sunt necesari trei factori și anume:

- nivelul pensiei medii din perioada de bază (P_0) și perioada curentă (P_1);
- nivelul mediu al pensiei suplimentare din ambele perioade;
- indicele prețurilor de consum și al tarifelor pentru familiile de pensionari.

Pentru calculul indicelui prețurilor de consum se utilizează:

- indicele *Laspeyres* (L) care este un indice agregat având ca ponderi pentru intrunirea indicilor individuali de preț (P_1/P_0) în indicele prețurilor de consum ponderile perioadei de bază (Q_0).

- indicele *Passche* (P) care este un indice agregat având ca ponderi pentru intrunirea indicilor individuali de preț (P_1/P_0) în indicele prețurilor de consum ponderile perioadei curente (Q_1).

În practică, atunci când de la o perioadă la alta sau de la un an la altul nu au loc modificări importante de prețuri și deci nici schimbări sensibile ale structurii cheltuielilor de consum, diferențele valorice dintre acești doi indici ai prețurilor sunt nesemnificative.

În *Anuarul statistic al României 1994* la pagina 402 se arată: "Pentru datele anuale s-a utilizat un indice cu ponderi variabile de tip Passche, iar pentru cele lunare un indice cu ponderi constante de tip Laspeyres".

În *Anuarul statistic al României 1995* la pagina 407 se arată: "Indicele se calculează ca medie aritmetică ponderată a prețurilor pe baza formulei Laspeyres (formulă utilizată de către toate țările europene și organismele internaționale)".

Tabelul 21

Indicele prețului de consum în perioada 1990-1995
(anul 1990 = 100)

-procente-

	1991	1992	1993	1994	1995*
Indice de tip Laspeyres	270,2	838,8	2987,0	7071,9	9356,1
Indice de tip Passche	274,5	853,4	3330,8	8293,7	11544,8
Diferențe (+) între indicele de tip L și indicele de tip P	-4,3	-14,6	-343,8	-1221,8	-2188,7

* Date calculate de autor

Astfel, în anul 1991 comparativ cu anul 1990 diferența dintre acești doi indici a fost de -4,3 procente dar evoluția rapidă a prețurilor de consum și modificarea structurii cheltuielilor a făcut ca în 1995 această diferență să fie de -2188,7 procente.

Tabelul 22

a). Varianta LASPEYRES

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Pensia medie a pensionarilor de asigurări sociale de stat în lei, lunar	1602	3357	8759	27079	61370	88108
Pensia medie suplimentară a pensionarilor de asigurări sociale de stat - lei, lunar	201	236	730	3123	8470	14933
TOTAL	1803	3593	9489	30202	69840	103041
Dinamica - în % anul 1990=100	100,0	199,3	526,3	1675,1	3873,5	5715,0
Indicele prețurilor de consum de tip Laspeyres %	100,0	270,2	838,8	2987,0	7071,9	9356,1
Pensia reală a pensionarilor de asigurări sociale de stat - lei, lunar	1803	1330	1131	1011	988	1101
Indicele pensiei reale a pensionarilor de asigurări sociale de stat - în %	100,0	73,8	62,7	56,1	54,8	61,1

Să vedem acum care este situația evoluției puterii de cumpărare a pensiei medii a pensionarilor de asigurări sociale de stat calculată, așa cum este normal, cu indicele Passche.

b). Varianta PASSCHE

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Pensia medie a pensionarilor de asigurări sociale de stat în lei, lunar	1602	3357	8759	27079	61370	88108
Pensia medie suplimentară a pensionarilor de asigurări sociale de stat - lei, lunar	201	236	730	3123	8470	14933
TOTAL	1803	3593	9489	30202	69840	103041
Dinamica - în % anul 1990=100	100,0	199,3	526,3	1675,1	3873,5	5715,0
Indicele prețurilor de consum de tip Passche %	100,0	274,5	853,4	3330,8	8293,7	11544,8
Pensia reală a pensionarilor de asigurări sociale de stat - lei, lunar	1803	1309	1112	907	842	893
Indicele pensiei reale a pensionarilor de asigurări sociale de stat - în %	100,0	72,5	61,7	50,3	46,7	49,5

Diferențierile procentuale ale dinamicii pensiei reale calculată cu ajutorul prețului de consum utilizând cele două metode de calcul se prezintă astfel:

Tabelul 23

(anul 1990 = 100 %)

	1991	1992	1993	1994	1995
1. Dinamica pensiei reale calculată cu ajutorul indicelui prețului de consum de tip Laspeyres	73,8	62,7	56,1	54,8	61,1
2. Dinamica pensiei reale calculată cu ajutorul indicelui de consum de tip Passche	72,5	61,7	50,3	46,7	49,5
3. Diferențe (+) rândul 1 - rândul 2	+1,3	+1,0	+5,8	+8,1	+11,6

Deci prin simpla schimbare a metodei de calcul a prețurilor de consum, adică utilizând indicele de tip Laspeyres în locul indicelui de tip Passche, pensia reală în 1995 față de 1990 este de 61,1% în loc de 49,5% deci o diferență procentuală de +11,6%.

BIBLIOGRAFIE

- Anuarul Statistic al României*, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995.
- Numărul pensionarilor, fondul de pensii și pensia medie lunară*, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1995.
- Cartea Albă a Reformei Sociale și Asigurărilor Sociale și Pensiiilor*, București, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, 1993.
- Legea nr. 42/1990 pentru cinstirea eroilor martiri și acordarea unor drepturi urmașilor acestora, răniților, celor care au fost reținuți în perioada 16-22 decembrie 1989 ca urmare a participării la acțiunile revoluției, precum și celor care au participat direct la acțiunile revoluției din perioada 16-25 decembrie 1989*, în *Buletinul Oficial*, 1990.
- Decret-Lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945 precum și a celor deportate în străinătate sau în prizonierat*, în *Buletinul Oficial*, 1990.
- Legea nr. 3/1990. Pensii de asigurări sociale de stat și asistență socială*, în *Buletinul Oficial*, 1990.
- Decret-Lege nr. 71/1990. Modificarea și completarea unor reglementări referitoare la pensii, asigurări sociale și ocrotire socială*, în *Buletinul Oficial*, 1990.
- Legea nr. 33/1993. Pensiiile și alte drepturi de asigurări sociale ale agricultorilor*, în *Buletinul Oficial*, 1993.
- Legea nr. 67/1995 privind ajutorul social*, în *Buletinul Oficial*, 1995.